

Vraag nr. 72
van 27 februari 2004
van de heer ANDRÉ MOREAU

Onderwijs en politiek – Regels en maatregelen

Kinderen en jongeren worden geconfronteerd met een steeds complexer wordende maatschappelijke realiteit. Zelfs voor ons, volwassenen, is het niet evident om de veelheid aan informatie die men op een dag te verwerken krijgt altijd en helemaal ten gronde te vatten en te plaatsen in een ruimere, juiste context. Het is evident dat dit een kritische ingesteldheid en behendigheid vraagt die een zeker leerproces vergen, en juist op dit vlak dient ook het onderwijs zijn steentje bij te dragen.

Ik ben er me terdege van bewust dat het onderwijsveld steeds meer wordt bevraagd inzake buitenschoolse taken en dat ervan wordt verwacht dat het op tal van maatschappelijke gebeurtenissen en fenomenen een pasklaar pedagogisch antwoord kan bieden. Dit alles heeft natuurlijk zijn grenzen.

Niettemin, één van de fenomenen waarmee kinderen en jongeren geconfronteerd worden, is politiek. Het is goed dat de eindtermen in de nodige ruimte voorzien om hieraan in de lessen de nodige aandacht te besteden. Voor vele jongeren is dit aanvankelijk misschien de "ver-van-hun-bed-show", maar wanneer duidelijk wordt dat politiek ook verrassend dichtbij kan zijn in het alledaagse leven of ook te maken heeft met fundamentele debatten over bijvoorbeeld vrijheid, democratie en mensenrechten, kan dit een verholen interesse doen ontluiken en dan dienen we ons hierom te verheugen.

Echter, er dient hierbij een onderscheid gemaakt te worden tussen politiek in een veeleer algemene maatschappelijke betekenis, en een partijpolitieke en een dus meer beperkte benadering. Het lijkt mij althans evident dat het in het onderwijs veeleer over de eerste benaderingswijze en invulling dient te gaan. Makkelijk zal dit allicht niet zijn, omdat scholen en het onderwijzend personeel geacht worden een zeker evenwicht te zoeken en hierbij zo goed en zo kwaad als het kan abstractie dienen te maken van de eigen opvattingen en politieke voorkeuren, en soms loopt het hier mis.

Er zijn voorbeelden waar de grenzen van de redelijkheid ruimschoots werden overschreden, ook al

is die grens soms moeilijk te trekken. Ikzelf werd recentelijk op de hoogte gebracht van een voorbeeld uit het Antwerpse waar kinderen door een leerkracht die op gemeentelijk vlak politiek actief is, in de lessen met verkeerde informatie manifest werden misleid en bij wijze van platte partijpolitieke zet ertoe werden aangezet om deel te nemen aan een betoging ; de school van haar kant staat uitdrukkelijk vermeld op de lijst van instanties die deelnamen aan de betoging.

Dit alles inspireert me tot de vraag : wat (welke maatregelen, welke garanties) hebben de verschillende betrokken actoren (beleid en onderwijsveld) ingebouwd of te hunner beschikking om zulke excessen tot een minimum te beperken en om ongelukkige voorvallen in dit verband te beteugelen en vooral ook te voorkomen ?

Antwoord

Op basis van het decreet betreffende het onderwijs XIII - mozaïek van 13 juli 2001 is elke vorm van politieke propaganda binnen de school voor gelijk welke bestemming inderdaad verboden (zie artikel V.10 bovenvermeld decreet).

Wel is het zo - zoals de Vlaamse volksvertegenwoordiger zelf suggereert - dat het de taak van het onderwijs is ervoor te zorgen dat leerlingen de kennis en vaardigheden verwerven om bij te dragen tot en te bouwen aan een democratische samenleving, dat ze voorbereid worden tot het maken van eigen (politieke) keuzes. Een kennismaking met de werking van de democratie en met de fundamentele waarden en rechten die aan een democratische samenleving ten grondslag liggen, vormt dan ook een belangrijk onderdeel van de eindtermen voor het basis- en secundair onderwijs.

Ik geef enkele voorbeelden.

- De leerlingen kunnen op een eenvoudige wijze uitleggen dat verkiezingen een basiselement zijn van het democratisch functioneren van onze instellingen (wereldoriëntatie, basisonderwijs).
- De leerlingen kunnen de basiselementen (verkiezingen, groeperingen, overleg en compromissen, meerderheid en oppositie) van het functioneren van ons democratisch bestel op

een eenvoudige wijze uitleggen, op schoolniveau en op het politieke niveau (vakoverschrijdende eindterm opvoeden tot burgerzin, 1e graad secundair onderwijs).

- De leerlingen kunnen voorbeelden geven van politieke beslissingen (bv. onderwijs, jeugdbeleid) die hun leven rechtstreeks beïnvloeden (vakoverschrijdende eindterm opvoeden tot burgerzin, 3e graad secundair onderwijs).
- De leerlingen brengen waardering op voor de functie en de taken van leden van raden (zoals gemeente- en provincieraden) en parlementen (vakoverschrijdende eindterm Opvoeden tot Burgerzin, 3e graad secundair onderwijs).

...

De concrete invulling van deze eindtermen behoort tot de autonomie van de school. De school bepaalt zelf hoe en met welke activiteiten ze de eindtermen bij de leerlingen nastreeft. Bovendien heeft de school in het leerplan de mogelijkheid om naast de eindtermen nog andere eigen pedagogische of andere doelen op te nemen. Het valt bijgevolg buiten mijn bevoegdheid na te gaan of hier bepaalde grenzen van het toelaatbare overschreden zijn, noch kan ik op basis hiervan specifieke beperkingen aan de scholen opleggen. Hiermee zou ik immers ingrijpen op de pedagogische vrijheid van de scholen. Het is een bewuste keuze van de wetgever geweest het zoeken van een evenwicht tussen pedagogische vrijheid en “toelaatbare” activiteiten om de eindtermen te bereiken, aan de scholen zelf over te laten.

Wanneer in een concreet geval een school een inbreuk pleegt op het verbod om politieke propaganda te voeren, kan elke belanghebbende een klacht indienen bij de Commissie Zorgvuldig Bestuur, die een uitspraak zal doen over de gegrondheid van de klacht. Deze commissie, die samengesteld is uit onafhankelijke deskundigen, toetst de feiten aan het decreet.

De uitspraken van de Commissie Zorgvuldig Bestuur worden gepubliceerd op de website van het departement Onderwijs, met weglating van de ge-

gevens die toelaten de school of de verzoeker te identificeren. Wie belangstelling heeft, kan op die manier volgen hoe de besluitvorming van de Commissie evolueert.